

หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงตามจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2562
ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

รหัสวิชา 20121-2004

(ประเภทวิชาอุตสาหกรรม)

ได้ผ่านการตรวจประเมินคุณภาพจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ครั้งที่ 2

ประเภทวิชาอุตสาหกรรม กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะ
ประกาศลำดับที่ 351

การประมาณราคางานก่อสร้าง

Construction Cost Estimation

ผู้แต่ง กรุณาพร รัตนภูผา

135.-

ซีแอนด์

การประมาณราคางานก่อสร้าง

โดย กรุณาพร รัตนภูผา

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย โดย กรุณาพร รัตนภูผา © พ.ศ. 2562

ห้ามคัดลอก ลอกเลียน ดัดแปลง ทำซ้ำ จัดพิมพ์ หรือกระทำการใด โดยวิธีการใดๆ ในรูปแบบใดๆ
ไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ เพื่อเผยแพร่ในสื่อทุกประเภท หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ
นอกจากจะได้รับอนุญาต

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

กรุณาพร รัตนภูผา.

การประมาณราคางานก่อสร้าง -- กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2562.

420 หน้า

1. การก่อสร้าง-การประมาณราคา.

I. ชื่อเรื่อง.

692.5

Barcode (e-book) 9786160842896

ผลิตและจัดจำหน่ายโดย

บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)

SE-EDUCATION PUBLIC COMPANY LIMITED

เลขที่ 1858/87-90 ถนนเทพรัตน แขวงบางนาใต้ เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260

โทรศัพท์ 0-2826-8000

หากมีคำแนะนำหรือติชม สามารถติดต่อได้ที่ comment@se-ed.com

20121 - 2004 การประมาณราคางานก่อสร้าง

1 - 3 - 2

(Construction Cost Estimation)

จุดประสงค์รายวิชา เพื่อให้

1. มีความเข้าใจหลักการและขั้นตอนในการประมาณราคา
2. มีความสามารถในการหาปริมาณวัสดุ อุปกรณ์ จัดทำบัญชีรายการวัสดุและราคา
3. มีกึ๋นสัถยในการทำงานด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีความรับผิดชอบต่อนหน้าทึ่

สมรรถนะรายวิชา

1. แสดงความรู้เกี่ยวกับหลักการและกระบวนการประมาณราคาอาคารพักอาศัย 2 ชั้น
2. คำนวณหาปริมาณวัสดุและค่าใช้จ่ยในการก่อสร้างอาคารพักอาศัย 2 ชั้น

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับหลักการ ขั้นตอนในการประมาณราคางานก่อสร้างอาคารไม้ อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก การหาปริมาณวัสดุอุปกรณ์ การจัดทำบัญชีรายการวัสดุและราคา

แผนการจัดการเรียนรู้

วิชา การประมาณราคางานก่อสร้าง รหัสวิชา 20121-2004 จำนวน 2 หน่วยกิต 4 ชั่วโมง/สัปดาห์

บทที่	หน่วยการเรียนรู้	จำนวนคาบ (ชม.)	
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1	การประมาณราคางานดิน	1	3
2	การประมาณราคางานฐานราก	2	6
3	การประมาณราคางานเสา	2	6
4	การประมาณราคางานคาน	1	3
5	การประมาณราคางานพื้น	2	6
6	การประมาณราคางานบันได	1	3
7	การประมาณราคางานหลังคา	3	9
8	การประมาณราคางานสถาปัตยกรรม	2	8
9	การประมาณราคางานระบบไฟฟ้า	1	3
10	การประมาณราคางานระบบสุขาภิบาล	1	3
11	การจัดทำบัญชีรายการวัสดุก่อสร้าง	1	3
รวมชั่วโมงสอน		17	51
สอบปลายภาค		4	
รวมชั่วโมงต่อภาคเรียน		72	

คำนำ

หนังสือวิชา การประมาณราคางานก่อสร้าง รหัสวิชา 20121-2004 เล่มนี้ เรียบเรียงขึ้นตรงตามจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาโยธา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เหมาะสำหรับนักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไป เนื่องจากผู้เขียนได้รวบรวมวิธีการประมาณราคางานก่อสร้าง โดยยึดแนวทางการประมาณราคางานก่อสร้างตามหลักเกณฑ์ของกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 11 บทเรียน ซึ่งในแต่ละบทเรียนได้นำเสนอตัวอย่างการคำนวณปริมาณวัสดุก่อสร้างแต่ละหมวดงานที่หลากหลาย เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น อีกทั้งยังมีแบบฝึกปฏิบัติและแบบทดสอบหลังเรียนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้ จะสามารถใช้เป็นหนังสือประกอบการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอน เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน และช่วยให้การจัดการเรียนการสอนในรายวิชา การประมาณราคางานก่อสร้าง มีประสิทธิภาพ หากมีข้อเสนอแนะใดที่จะทำให้หนังสือเล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้เขียนขออภัยรับเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป ด้วยความขอบพระคุณยิ่ง

กรุณาพร รัตนภูผา

อีเมล r.karunaporn@gmail.com

สารบัญ

บทที่ 1 การประมาณราคางานดินและงานเสาเข็ม	1
1.1 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประมาณราคางานดิน	2
1.2 ปริมาณงานดินขุดและถมกลับคืน	3
1.3 ขั้นตอนการประมาณราคางานดิน	6
1.4 ปริมาณงานดินถมปรับพื้นที่	11
1.5 ชนิดของเสาเข็ม	13
1.6 การประมาณราคางานเสาเข็ม	14
แบบฝึกปฏิบัติบทที่ 1	15
แบบทดสอบหลังเรียนบทที่ 1	17
บทที่ 2 การประมาณราคางานฐานราก	21
2.1 ชนิดของฐานราก	22
2.2 การอ่านสัญลักษณ์งานฐานราก	22
2.3 ขั้นตอนการประมาณราคางานฐานราก	22
2.4 การหาปริมาณวัสดุก่อสร้างงานฐานราก	24
แบบฝึกปฏิบัติบทที่ 2	43
แบบทดสอบหลังเรียนบทที่ 2	46
บทที่ 3 การประมาณราคางานเสา	51
3.1 วัสดุที่ใช้ในงานก่อสร้างเสา	52
3.2 การอ่านสัญลักษณ์งานเสา	53
3.3 ขั้นตอนการประมาณราคางานเสา	53
3.4 ปริมาณวัสดุงานเสาไม้	55

3.5 ปริมาณวัสดุงานเสาเหล็กรูปพรรณ	57
3.6 ปริมาณวัสดุงานเสาคอนกรีตเสริมเหล็ก	57
แบบฝึกปฏิบัติบทที่ 3	70
แบบทดสอบหลังเรียนบทที่ 3.....	74
บทที่ 4 การประมาณราคางานคาน	77
4.1 วัสดุที่ใช้ในงานก่อสร้างคาน	78
4.2 การอ่านสัญลักษณ์งานคาน.....	79
4.3 ขั้นตอนการประมาณราคางานคาน	79
4.4 การหาปริมาณวัสดุก่อสร้างงานคาน	81
แบบฝึกปฏิบัติบทที่ 4	98
แบบทดสอบหลังเรียนบทที่ 4.....	102
บทที่ 5 การประมาณราคางานพื้น	105
5.1 ชนิดของพื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก	106
5.2 ขั้นตอนการหาปริมาณวัสดุงานพื้น	109
5.3 การหาปริมาณวัสดุงานพื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก.....	111
5.4 การหาปริมาณวัสดุงานพื้นสำเร็จรูป	131
แบบฝึกปฏิบัติบทที่ 5	98
แบบทดสอบหลังเรียนบทที่ 5.....	140
บทที่ 6 การประมาณราคางานบันได	143
6.1 ประเภทของโครงสร้างบันได	144
6.2 องค์ประกอบของบันได	145
6.3 ลักษณะการเสริมเหล็กบันไดคอนกรีตเสริมเหล็ก	146
6.4 ขั้นตอนการหาปริมาณวัสดุงานบันไดคอนกรีตเสริมเหล็ก.....	147
6.5 การหาปริมาณวัสดุงานบันไดคอนกรีตเสริมเหล็ก.....	148
6.6 การหาปริมาณวัสดุงานบันไดไม้	160

แบบฝึกปฏิบัติบทที่ 6.....	164
แบบทดสอบหลังเรียนบทที่ 6	167

บทที่ 7 การประมาณราคางานหลังคา _____ 171

7.1 รูปแบบของหลังคา.....	172
7.2 ส่วนประกอบของโครงหลังคา.....	173
7.3 ขั้นตอนการประมาณราคางานหลังคา	176
7.4 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประมาณราคางานโครงหลังคา.....	176
7.5 การหาปริมาณวัสดุงานโครงหลังคา.....	177
7.6 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประมาณราคางานวัสดุหลังคา	208
7.7 การหาปริมาณวัสดุหลังคา	209
แบบฝึกปฏิบัติบทที่ 7.....	222
แบบทดสอบหลังเรียนบทที่ 7	230

บทที่ 8 การประมาณราคางานสถาปัตยกรรม _____ 233

8.1 การประมาณราคางานประตู หน้าต่าง.....	234
8.2 งานตกแต่งผนัง	241
8.3 งานตกแต่งพื้น.....	251
8.4 งานฝ้าเพดาน.....	257
8.5 งานทาสี	264
แบบฝึกปฏิบัติบทที่ 8.....	273
แบบทดสอบหลังเรียนบทที่ 8	284

บทที่ 9 การประมาณราคางานระบบไฟฟ้า _____ 287

9.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานระบบไฟฟ้า.....	288
9.2 หลักเกณฑ์การประมาณราคางานระบบไฟฟ้า.....	291
9.3 วิธีการประมาณราคางานระบบไฟฟ้า.....	293
แบบฝึกปฏิบัติบทที่ 9.....	314
แบบทดสอบหลังเรียนบทที่ 9	317

บทที่ 10 การประมาณราคางานระบบสุขาภิบาล _____ 319

10.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานระบบสุขาภิบาล	320
10.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประมาณราคางานระบบสุขาภิบาล	322
10.3 วิธีการประมาณราคางานระบบสุขาภิบาล	327
แบบฝึกปฏิบัติบทที่ 10	339
แบบทดสอบหลังเรียนบทที่ 10.....	344

บทที่ 11 การจัดทำบัญชีรายการวัสดุก่อสร้าง _____ 347

11.1 ส่วนประกอบของบัญชีรายการวัสดุก่อสร้าง	348
11.2 ขั้นตอนการจัดทำบัญชีรายการวัสดุก่อสร้าง	349
11.3 รูปแบบของบัญชีรายการวัสดุก่อสร้าง	349
11.4 วิธีการจัดทำบัญชีรายการวัสดุก่อสร้าง.....	350
11.5 การจัดทำบัญชีรายการวัสดุก่อสร้างสำหรับงานก่อสร้าง ของหน่วยงานราชการ.....	356
11.6 การคำนวณหาค่า Factor F	365
แบบฝึกปฏิบัติบทที่ 11	368
แบบทดสอบหลังเรียนบทที่ 11.....	374

ภาคผนวก _____ 377

ภาคผนวก ก.....	379
ภาคผนวก ข.....	382
ภาคผนวก ค.....	386
ภาคผนวก ง.....	393
ภาคผนวก จ.....	396

บรรณานุกรม _____ 409

การประมาณราคางานดินและงานเสาเข็ม

1

สาระการเรียนรู้

- 1.1 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประมาณราคางานดิน
- 1.2 ปริมาณงานดินขุดและถมกลับคืน
- 1.3 ขั้นตอนการประมาณราคางานดิน
- 1.4 ปริมาณงานดินถมปรับพื้นที่
- 1.5 ชนิดของเสาเข็ม
- 1.6 การประมาณราคางานเสาเข็ม

จุดประสงค์การสอน

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ วิธีการ การสำรวจหาปริมาณ การแยกรายการวัสดุงานดินถมและงานเสาเข็ม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกหลักเกณฑ์การประมาณราคางานดินได้
2. คำนวณหาปริมาณดินขุดและถมกลับคืนได้
3. บอกขั้นตอนหาปริมาณงานดินได้
4. คำนวณหาปริมาณงานดินถมปรับพื้นที่ได้
5. บอกชนิดของเสาเข็มได้
6. คำนวณหาปริมาณงานเสาเข็มได้

สมรรถนะประจำบทเรียน

1. แสดงความรู้เกี่ยวกับหลักการและกระบวนการประมาณราคางานดินและงานเสาเข็ม
2. คำนวณหาปริมาณวัสดุและค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างงานดินและงานเสาเข็ม

บทนำ

งานดินสำหรับการก่อสร้างแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ งานขุดดินและงานถมดิน การหาปริมาณงานดินขุดและงานดินถมต้องพิจารณาจากขนาดและความลึกของหลุมขุดตามรูปแบบที่ระบุไว้ในแบบก่อสร้าง มีหน่วยเป็นจำนวน ลูกบาศก์เมตร ส่วนงานเสาเข็มเป็นงานที่ต้องประมาณราคาเฉพาะโครงการก่อสร้างที่ถูกต้องแบบให้ใช้ฐานรากแบบเสาเข็มตามที่รูปแบบรายการระบุ มีหน่วยเป็นจำนวน...ต้น

1.1 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประมาณราคางานดิน

กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลังได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการประมาณราคางานดินไว้ดังนี้

1. งานขุดดินฐานรากและถมคืน ให้คำนวณหาปริมาณงานดินที่ต้องขุดตามเนื้อที่ของฐานราก แต่ละขนาดคูณด้วยความลึกจากระดับดินถึงระดับใต้ฐานรากแล้วคูณด้วยจำนวนของฐานรากแต่ละขนาด จะได้ผลลัพธ์ มีหน่วยเป็นจำนวน...ลูกบาศก์เมตร (ม.³) เมื่อได้ปริมาณงานดินขุดของฐานรากทั้งหมดแล้ว ให้นำไปรวมกับเปอร์เซ็นต์การเผื่องานขุดดิน (ตามหลักเกณฑ์เผื่อดินพังและเพื่อทำงานสะดวก) จะได้ปริมาณงานดินขุดทั้งหมดเป็นจำนวน...ลูกบาศก์เมตร (ม.³)

2. การถมคืน คือการนำดินที่ขุดขึ้นจากฐานราก แล้วถมกลับคืนลงไปในหลุมฐานราก หลังจากทำการหล่อคอนกรีตฐานราก เสาตอม่อ และรื้อถอนไม้แบบ (ถอดแบบ) เรียบร้อยแล้ว

3. เกณฑ์การเผื่องานขุดดินฐานรากและถมคืน ให้คิดคำนวณเผื่อกันดินพังและทำงานสะดวก 30 เปอร์เซ็นต์

4. เกณฑ์การเผื่องานดินถมงานวัสดุรองพื้นหรือปรับระดับและงานถมบริเวณ ตามหลักเกณฑ์ของกรมบัญชีกลางให้คิดคำนวณเผื่อปริมาณงาน ดังนี้

1. งานวัสดุรองพื้นหรือปรับระดับด้วยแรงคน

1. งานถมทรายรองพื้นหรือปรับระดับ	เผื่อ 25 เปอร์เซ็นต์
2. งานดินรองพื้นหรือปรับระดับ	เผื่อ 30 เปอร์เซ็นต์
3. งานดินลูกรังรองพื้นหรือปรับระดับ	เผื่อ 35 เปอร์เซ็นต์
4. งานอิฐหักรองพื้นหรือปรับระดับ	เผื่อ 25 เปอร์เซ็นต์

2. งานถมบริเวณด้วยเครื่องจักร

1. งานถมทราย	เพื่อ 40 เปอร์เซนต์
2. งานถมดิน	เพื่อ 60 เปอร์เซนต์
3. งานถมดินลูกรัง	เพื่อ 60 เปอร์เซนต์
4. งานถมอิฐหัก	เพื่อ 50 เปอร์เซนต์

1.2 ปริมาณงานดินขุดและถมกลับคืน

การประมาณราคางานดิน สำหรับงานก่อสร้างอาคารแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

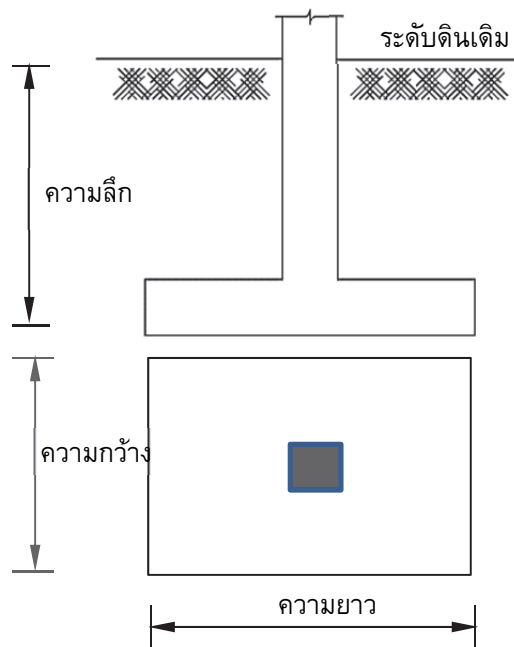
1.2.1 งานขุดดิน

เป็นการคำนวณหาปริมาณงานดินที่ขุดขึ้นมาจากหลุมเพื่อปฏิบัติงานก่อสร้างส่วนที่อยู่ใต้ดิน เช่น ฐานราก เสาตอม่อ บ่อเกรอะ บ่อซึม มีหน่วยเป็นจำนวน ลูกบาศก์เมตร มีวิธีการคำนวณดังนี้

1. วิธีการคำนวณหาปริมาณดินขุดโดยการเผื่อเปอร์เซ็นต์

เป็นการคำนวณโดยการใช้ขนาดของหลุมขุดตามรูปแบบรายการก่อสร้างที่กำหนด แล้วบวกด้วยเปอร์เซ็นต์เผื่อดินพังและการทำงานสะดวกอีก 30 เปอร์เซนต์ ตามหลักเกณฑ์การคำนวณปริมาณงานก่อสร้างอาคารของกรมบัญชีกลาง แบบก่อสร้างที่เกี่ยวข้องกับการหาปริมาณดินขุด ได้แก่ แบบแปลนฐานราก และแบบขยายฐานราก มีวิธีการคิดดังนี้

4 การประมาณราคางานก่อสร้าง

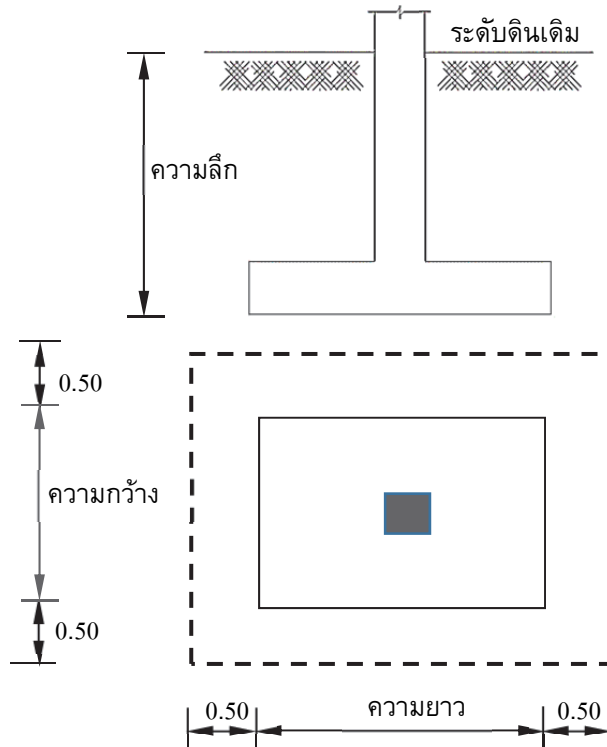

รูปที่ 1.1 การขุดดินฐานราก

$$\text{ปริมาณงานขุดดินฐานราก} = \text{ความกว้าง} \times \text{ความยาว} \times \text{ความลึก} \times \text{จำนวนฐานราก} \times 1.30$$

2. วิธีการคำนวณหาปริมาณดินขุดโดยการเผื่อระยะในการปฏิบัติงาน

เป็นการคำนวณโดยการเผื่อระยะด้านข้างของขนาดหลุมที่จะขุด เพื่อเผื่อระยะสำหรับการปฏิบัติงานก่อสร้าง ทั้งนี้ผู้ประมาณการอาจมีวิธีการเผื่อระยะไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้ประมาณการ ในที่นี้เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน กำหนดให้ใช้ระยะเผื่อออกไปข้างละ 50 เซนติเมตร มีวิธีการคิดดังนี้

รูปที่ 1.2 การเผื่อระยะการขุดดินหลุมฐานราก

$$\text{ปริมาณงานขุดดินฐานราก} = (\text{ความกว้าง} + 1.00) \times (\text{ความยาว} + 1.00) \times \text{ความลึก} \\ \times \text{จำนวนฐานราก}$$

1.2.2 งานดินถมกลับคืน

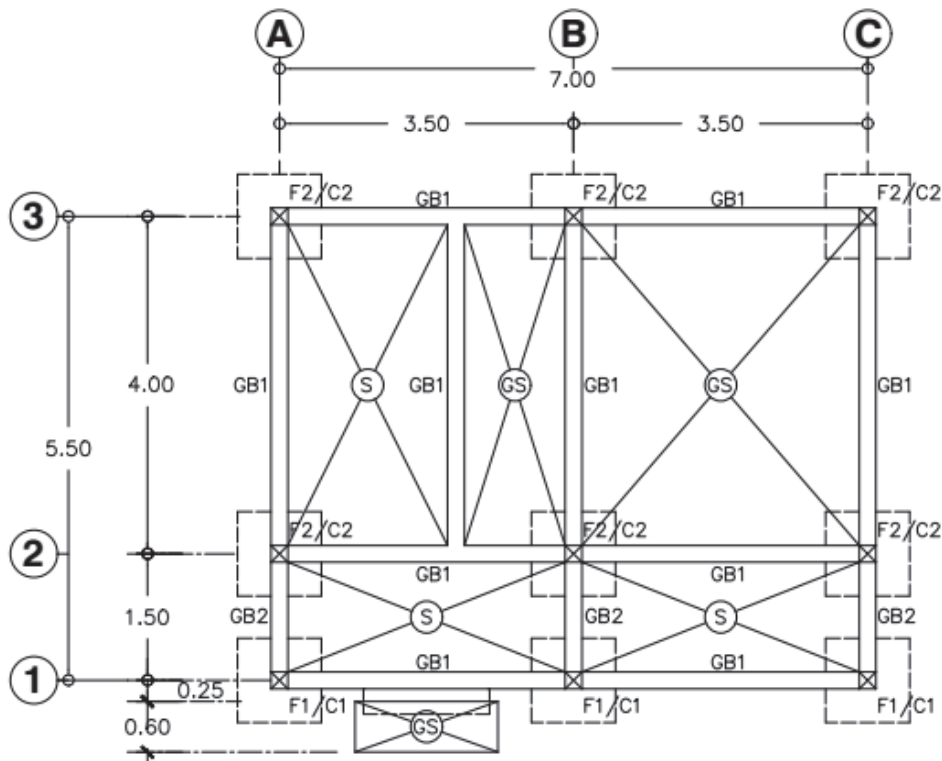
งานดินถมกลับคืน หมายถึงปริมาณดินถมกลับคืนหลังจากทำการก่อสร้างฐานรากภายในหลุมขุดเสร็จสิ้นแล้ว คำนวณหาปริมาณโดยการนำปริมาณดินที่ขุดออกทั้งหมด ลบด้วยปริมาณของสิ่งก่อสร้างที่ได้ดำเนินการก่อสร้างไว้ภายในหลุมขุด หรือเรียกว่า “ปริมาณวัสดุแทนที่” เช่น ปริมาณของคอนกรีตฐานราก คอนกรีตเสาตอม่อ คอนกรีตหยาบรองกันหลุม มีหน่วยเป็นจำนวน ลูกบาศก์เมตร มีวิธีการคิดดังนี้

$$\text{ปริมาณงานดินถมกลับคืน} = \text{ปริมาณงานขุดดิน} - \text{ปริมาณวัสดุแทนที่}$$

1.3 ขั้นตอนการประมาณราคางานดิน

การคำนวณหาปริมาณงานขุดดินและถมกลับคืนสำหรับงานก่อสร้างอาคารมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแบบแปลนก่อสร้าง และหาจำนวนหลุมขุดจากแบบแปลนโดยการนับจำนวนตัวอย่างเช่น

รูปที่ 1.3 แปลนฐานราก คาน และพื้น

จากรูปที่ 1.3 นับจำนวนฐานรากตามสัญลักษณ์ที่กำหนดไว้ในแบบแปลนฐานราก คาน และพื้น ได้ดังนี้

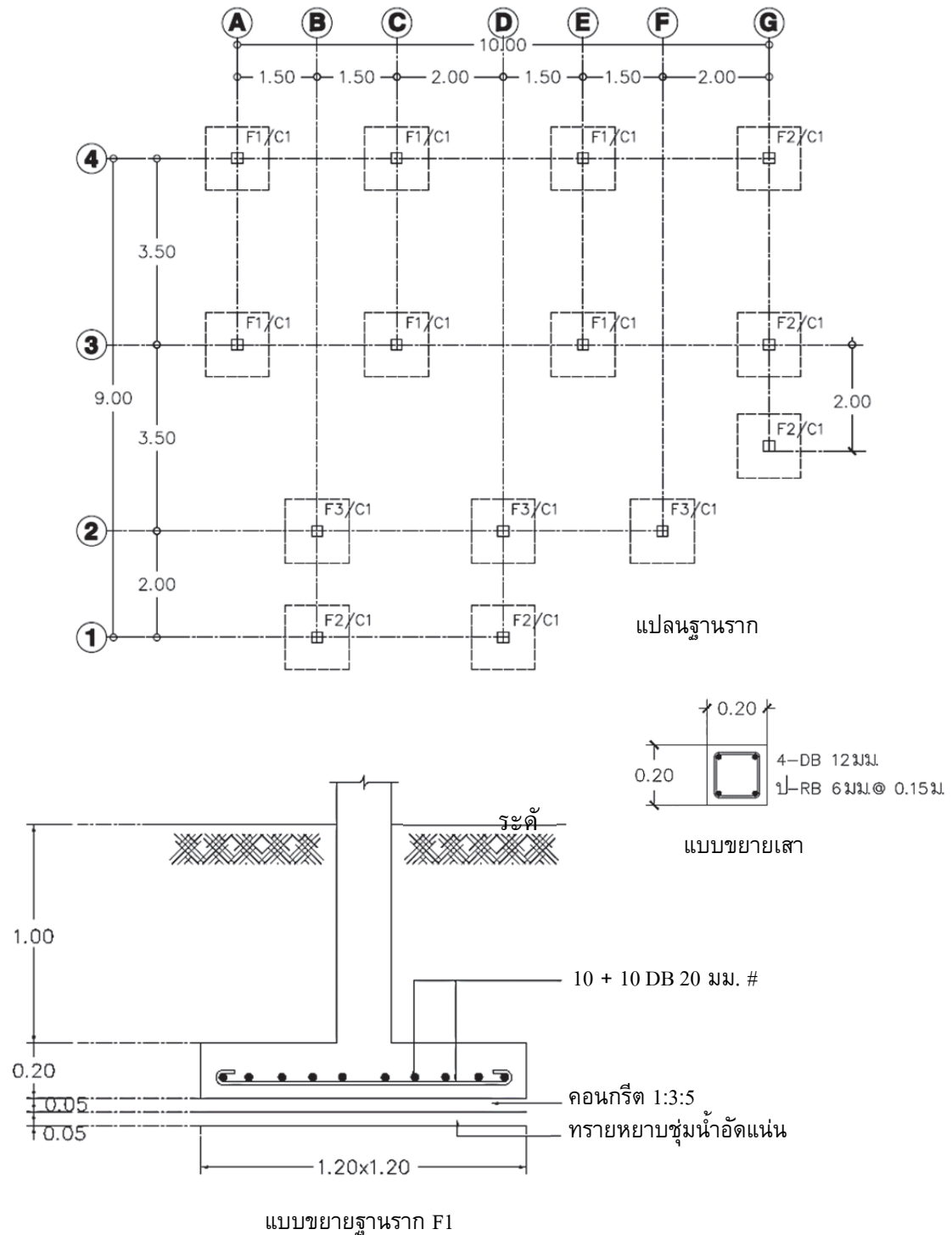
$$F1 = 3 \text{ ฐาน}$$

$$F2 = 6 \text{ ฐาน}$$

2. ศึกษาความกว้าง ความยาว และความลึกของฐานราก หรือบ่อเกรอะ บ่อซึม จากแบบขยายทางวิศวกรรม

3. คำนวณหาปริมาณขุดดินฐานรากและถมกลับคืน ตามรูปแบบรายการก่อสร้างกำหนด

ตัวอย่างที่ 1.1 จากรูปต่อไปนี้ จงคำนวณหาปริมาณงานขุดดินฐานรากและงานดินถมกลับคืนของฐานราก F1 โดยวิธีเผื่อเปอร์เซ็นต์

วิธีทำ

1. จำนวนฐานราก

จำนวนฐานราก F1 ทั้งหมด = 6 ฐาน (นับจากแบบแปลนฐานราก)

2. งานขุดดินฐานราก

ปริมาณงานขุดดินฐานรากทั้งหมด = ความกว้าง × ความยาว × ความลึก × จำนวนฐานราก
× 1.30

$$= 1.20 \times 1.20 \times 1.30 \times 6 \times 1.30$$

$$= 14.60 \text{ ลบ.ม.}$$

ตอบ

3. งานดินถมกลับคืน

ปริมาณงานดินถมกลับคืนทั้งหมด = ปริมาณงานขุดดิน - ปริมาณวัสดุแทนที่

ปริมาณวัสดุแทนที่ = [(ปริมาณทรายหยาบ + ปริมาณคอนกรีตหยาบ
+ ปริมาณคอนกรีตฐานราก)

+ ปริมาณคอนกรีตเสาดอม่อ] × จำนวน

$$= [(หน้าตัดฐานราก \times ความหนา) + (หน้าตัดเสาดอม่อ
× ความสูง)] \times \text{จำนวน}$$

$$= [(1.20 \times 1.20 \times 0.30) + (0.20 \times 0.20 \times 1.00)] \times 6$$

$$= (0.43 + 0.04) \times 6$$

$$= 2.82 \text{ ลบ.ม.}$$

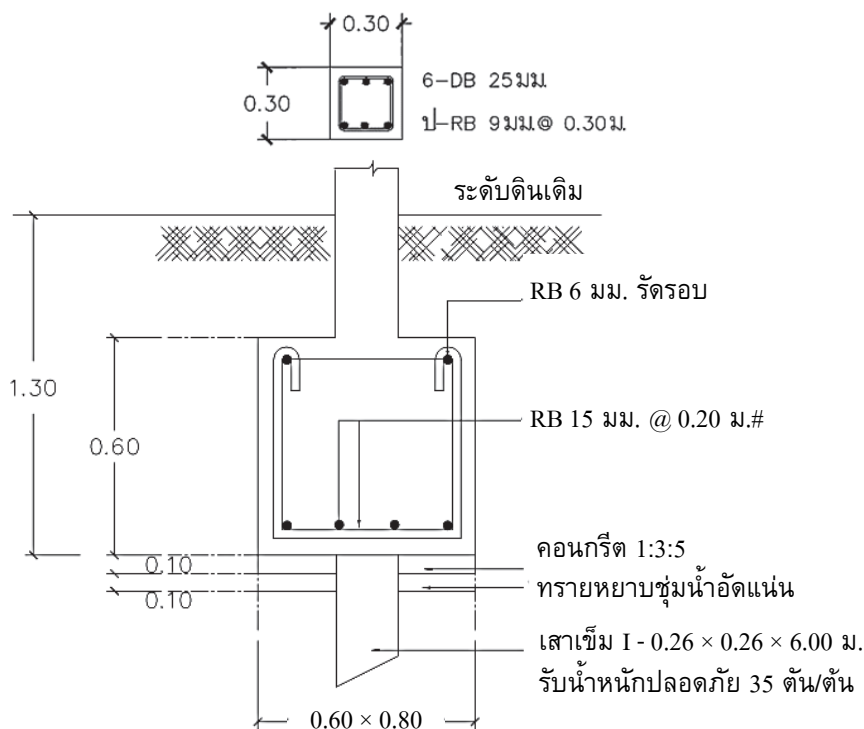
ปริมาณงานดินถมกลับคืนทั้งหมด = 14.60 – 2.80

$$= 11.77 \text{ ลบ.ม.}$$

ตอบ

ตัวอย่างที่ 1.2 จากรูปต่อไปนี้ จงคำนวณหาปริมาณงานขุดดินและดินถมกลับคืนของฐานราก จำนวน 15 ฐาน โดยวิธีเผื่อระยะในการปฏิบัติงาน

วิธีทำ

1. งานขุดดินฐานราก

$$\begin{aligned}
 \text{ปริมาณงานขุดดินฐานรากทั้งหมด} &= (\text{ความกว้าง} + 1.00) \times (\text{ความยาว} + 1.00) \times \text{ความลึก} \\
 &\quad \times \text{จำนวนฐานราก} \\
 &= (0.60 + 1.00) \times (0.80 + 1.00) \times 1.50 \times 15 \\
 &= 1.60 \times 1.80 \times 1.50 \times 15 \\
 &= 64.80 \text{ ลบ.ม.}
 \end{aligned}$$

ตอบ

2. งานดินถมกลับคืน

$$\begin{aligned}
 \text{ปริมาณงานดินถมกลับคืนทั้งหมด} &= \text{ปริมาณงานขุดดิน} - \text{ปริมาณวัสดุแทนที่} \\
 \text{ปริมาณวัสดุแทนที่} &= [(\text{ปริมาณทรายหยาบ} + \text{ปริมาณคอนกรีตหยาบ} \\
 &\quad + \text{ปริมาณคอนกรีตฐานราก}) \\
 &\quad + \text{ปริมาณคอนกรีตเสาตอม่อ}] \times \text{จำนวน}
 \end{aligned}$$

10 การประมาณราคางานก่อสร้าง

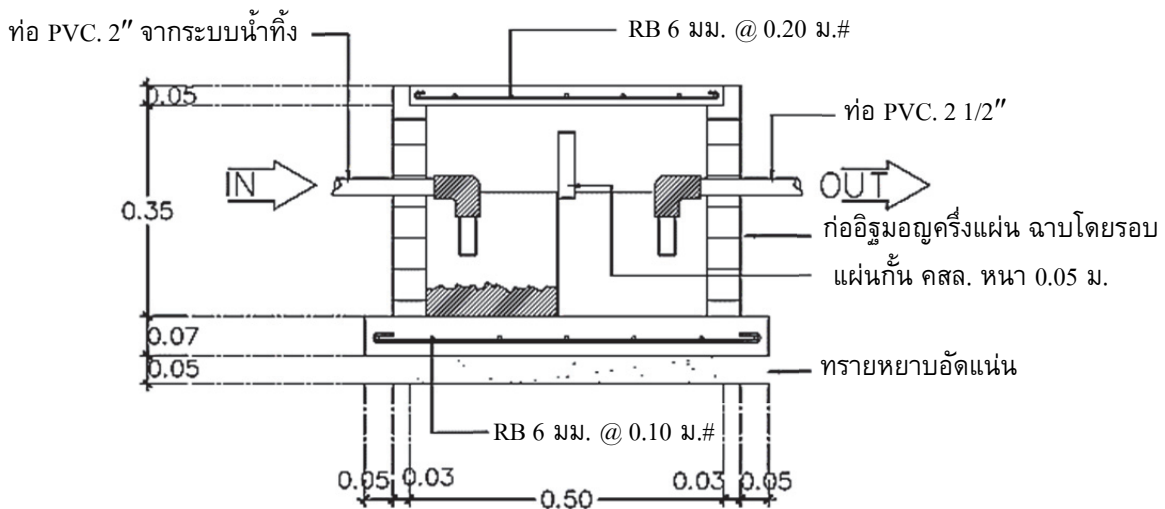
$$\begin{aligned}
 &= [(หน้าตัดฐานราก \times ความหนา) + (หน้าตัดเสาต่อม่อ \\
 &\quad \times ความสูง)] \times จำนวน \\
 &= [(0.60 \times 0.80 \times 0.80) + (0.30 \times 0.30 \times 0.70)] \times 15 \\
 &= (0.384 + 0.063) \times 15 \\
 &= 6.71 \text{ ลบ.ม.}
 \end{aligned}$$

$$\text{ปริมาณงานดินถมกลับคืนทั้งหมด} = 64.80 - 6.71$$

$$= 58.09 \text{ ลบ.ม.}$$

ตอบ

ตัวอย่างที่ 1.3 จากรูปต่อไปนี้ จงคำนวณหาปริมาณงานขุดดินและถมดินกลับคืนของบ่อตกไขมันของอาคารแห่งหนึ่ง ซึ่งมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.66 ม. โดยวิธีเผื่อเปอร์เซ็นต์

วิธีทำ

1. งานขุดดิน

$$\text{ปริมาณงานขุดดินทั้งหมด} = \text{พื้นที่ฐาน} \times \text{ความลึก} \times 1.30$$

$$= \pi r^2 \times \text{ลึก} \times 1.30$$

$$\text{พื้นที่ฐาน} = \pi r^2$$

$$= 3.14$$

$$r = \frac{\text{เส้นผ่านศูนย์กลาง}}{2}$$

$$= \frac{0.05 + 0.03 + 0.50 + 0.03 + 0.05}{2}$$

$$= 0.33 \text{ ม.}$$

$$\text{ความลึก} = (0.05 + 0.07 + 0.35 + 0.05)$$

$$= 0.52 \text{ ม.}$$

$$\text{ปริมาณขุดดินทั้งหมด} = (3.14 \times 0.33^2) \times 0.52 \times 1.30$$

$$= 0.23 \text{ ลบ.ม.}$$

ตอบ

2. งานดินถมกลับคืน

$$\text{ปริมาณงานดินถมกลับคืนทั้งหมด} = \text{ปริมาณงานขุดดิน} - \text{ปริมาณวัสดุแทนที่}$$

$$\text{ปริมาณวัสดุแทนที่} = \text{พื้นที่ฐาน} \times \text{ความลึก}$$

$$= \text{พื้นที่ฐาน} \times \text{ความลึก}$$

$$= (3.14 \times 0.33^2) \times 0.52$$

$$= 0.18 \text{ ลบ.ม.}$$

$$\text{ปริมาณงานดินถมกลับคืนทั้งหมด} = 0.23 - 0.18$$

$$= 0.05 \text{ ลบ.ม.}$$

ตอบ

1.4 ปริมาณงานดินถมปรับพื้นที่

ดินถมปรับพื้นที่ หมายถึงดินที่นำมามาถมในบริเวณก่อสร้างเพื่อให้ได้ระดับความสูงตามต้องการ ในกรณีนี้ต้องคำนวณทั้งค่าวัสดุและค่าแรงงานในการดำเนินการ ซึ่งโดยส่วนมากมักใช้เครื่องจักรกลในการดำเนินงาน การประมาณราคางานดินถมปรับพื้นที่ เป็นการคำนวณหาปริมาณงานดินโดยการหาพื้นที่บริเวณที่ต้องการถมดินทั้งหมด และบวกเผื่อวัสดุตามหลักเกณฑ์ของกรมบัญชีกลาง มีหน่วยเป็นจำนวน ลูกบาศก์เมตร มีวิธีการคิดดังนี้

$$\text{ปริมาณดินถมปรับพื้นที่} = \text{พื้นที่ฐาน} \times \text{ความสูงที่ต้องการถม} \times \text{เปอร์เซ็นต์เผื่อการบดอัด}$$

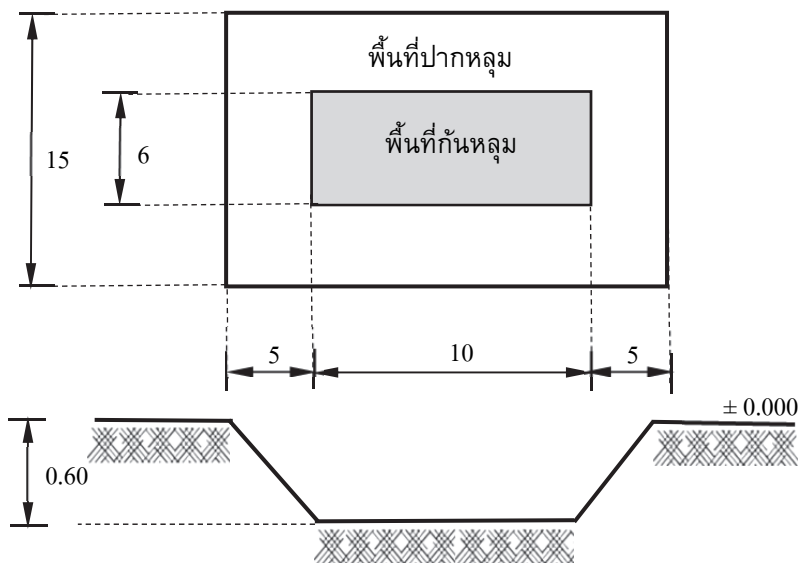
ตัวอย่างที่ 1.4 ต้องการถมดินเพื่อปรับพื้นที่ในการก่อสร้างอาคารสำนักงานแห่งหนึ่ง พื้นที่ดินมีขนาดกว้าง 50 ม. ยาว 80 ม. ความสูงโดยเฉลี่ย 1.00 ม. ใช้ดินลูกรังและใช้เครื่องจักรในการดำเนินงาน จะต้องใช้ดินทั้งหมดกี่ลูกบาศก์เมตร

วิธีทำ

$$\begin{aligned}\text{ปริมาณดินถมปรับพื้นที่ทั้งหมด} &= \text{พื้นที่ฐาน} \times \text{ความสูงที่ต้องการถม} \\ &\quad \times \text{เปอร์เซ็นต์เผื่อการบดอัด} \\ &= 50 \times 80 \times 1.00 \times 1.60 \\ &= 6,400 \text{ ลบ.ม.}\end{aligned}$$

ตอบ

ตัวอย่างที่ 1.5 จากรูปต่อไปนี้ จงคำนวณหาปริมาณดินถมปรับพื้นที่โดยใช้เครื่องจักร

วิธีทำ

$$\begin{aligned}\text{ปริมาณดินถมปรับพื้นที่ทั้งหมด} &= (\text{พื้นที่ปากหลุม} + \text{พื้นที่ก้นหลุม}) \\ &\quad + \left(\sqrt{\text{พื้นที่ปากหลุม} \times \text{พื้นที่ก้นหลุม}} \right) \times \frac{\text{ความลึก}}{3} \\ \text{พื้นที่ปากหลุม} &= \text{กว้าง} \times \text{ยาว} \\ &= 15 \times 20 \\ &= 300 \text{ ตร.ม.}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{พื้นที่กันหลุม} &= \text{กว้าง} \times \text{ยาว} \\
 &= 6 \times 10 \\
 &= 60 \text{ ตร.ม.} \\
 \text{ปริมาณดินถม} &= (300 + 60) + \left(\sqrt{300 \times 60} \right) \times \frac{0.60}{3} \\
 &= (360 + 134.16) \times 0.20 \\
 &= 98.83 \text{ ลบ.ม.} \\
 \text{เพื่อการบดอัดดิน 60 เปอร์เซนต์} &= 98.83 \times 1.60 \\
 &= 158.13 \text{ ลบ.ม.}
 \end{aligned}$$

ตอบ

1.5 ชนิดของเสาเข็ม

เสาเข็ม ทำหน้าที่รับน้ำหนักทั้งหมดของอาคารถ่ายลงสู่ชั้นดิน ชนิดของเสาเข็ม ในงานก่อสร้างเสาเข็มแบ่งออกเป็น 2 ชนิดได้แก่

1. เสาเข็มสั้น ได้แก่ เสาเข็มไม้ เสาเข็มตัวไอ เสาเข็มตัวที เสาเข็มเหล็กเหลี่ยมกลวง มีขนาดหน้าตัดหลายขนาด มีความยาวระหว่าง 6 - 8 ม.

2. เสาเข็มยาว แบ่งออกได้ 2 ชนิดได้แก่

1. เสาเข็มคอนกรีตอัดแรง (Prestressed Concrete Pile) เป็นเสาเข็มที่มีกระบวนการผลิตโดยอาศัยเทคนิคการดึงลวดรับแรงดึง แล้วเทคอนกรีตลงในแบบ เมื่อคอนกรีตแข็งจนได้กำลังตามที่ต้องการแล้ว จึงทำการตัดลวดรับแรงดึง ทำให้เกิดแรงอัดในเสาเข็ม ช่วยลดปัญหาการแตกร้าวของเสาเข็ม เสาเข็มชนิดนี้มีหลายขนาดและหลายหน้าตัด เช่น หน้าตัดรูปตัวไอ รูปหน้าตัดกลม มีความยาวระหว่าง 20 - 30 ม.

2. เสาเข็มคอนกรีตหล่อในที่ (Cast-in-place Concrete Pile) หรือเสาเข็มเจาะ เป็นเสาเข็มที่เจาะลงไปใต้พื้นดิน และเทคอนกรีตลงในหลุมที่เจาะขึ้นเป็นรูปเสาเข็ม มีหน้าที่แบกรับน้ำหนักของอาคาร เป็นเสาเข็มที่มุ่งเน้นให้เกิดผลกระทบต่ออาคารข้างเคียงจากการสั่นสะเทือนน้อย สามารถทำความลึกได้มากกว่าเสาเข็มตอก และสามารถควบคุมตำแหน่งได้ดีกว่า แต่มีราคาสูงกว่าในกรณีรับน้ำหนักเท่ากัน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ เสาเข็มเจาะแบบแห้ง และเสาเข็มเจาะแบบเปียก

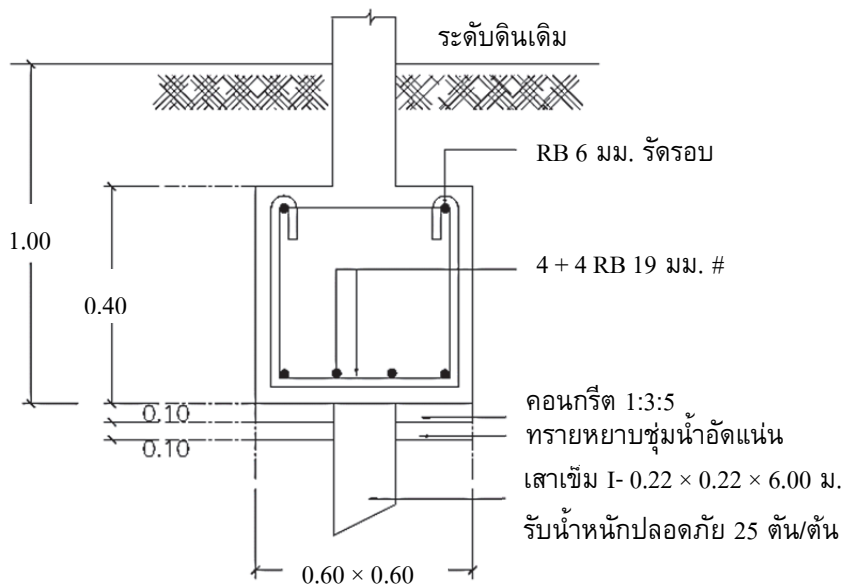
1.6 การประมาณราคางานเสาเข็ม

การประมาณราคางานเสาเข็ม ให้คำนวณหาปริมาณของเสาเข็มที่จะตอกตามชนิด ขนาด และความยาวของเสาเข็ม โดยคิดปริมาณของเสาเข็มที่กำหนดให้ตอกกับฐานรากแต่ละ ขนาด แล้วรวมยอดได้จำนวนเท่าใด เป็นปริมาณของเสาเข็มที่จะใช้ทั้งหมด มีหน่วยเป็นจำนวน ตัน มีขั้นตอนในการคำนวณหาปริมาณวัสดุดังนี้

1. ศึกษาแบบแปลนก่อสร้างและนับจำนวนฐานรากจากแบบแปลนฐานราก
2. ศึกษาแบบขยายฐานรากว่ากำหนดให้ใช้เสาเข็มชนิดใด และจำนวนเสาเข็มต่อฐาน รากหนึ่งฐาน
3. คำนวณหาปริมาณเสาเข็ม โดยมีวิธีการคิดดังนี้

$$\text{ปริมาณเสาเข็มทั้งหมด} = \text{จำนวนเสาเข็มต่อ 1 ฐานราก} \times \text{จำนวนฐานราก}$$

ตัวอย่างที่ 1.6 จากรูปต่อไปนี้ จงคำนวณหาปริมาณเสาเข็มที่ใช้ในการก่อสร้างฐานราก F1 จำนวน 15 ฐาน

วิธีทำ

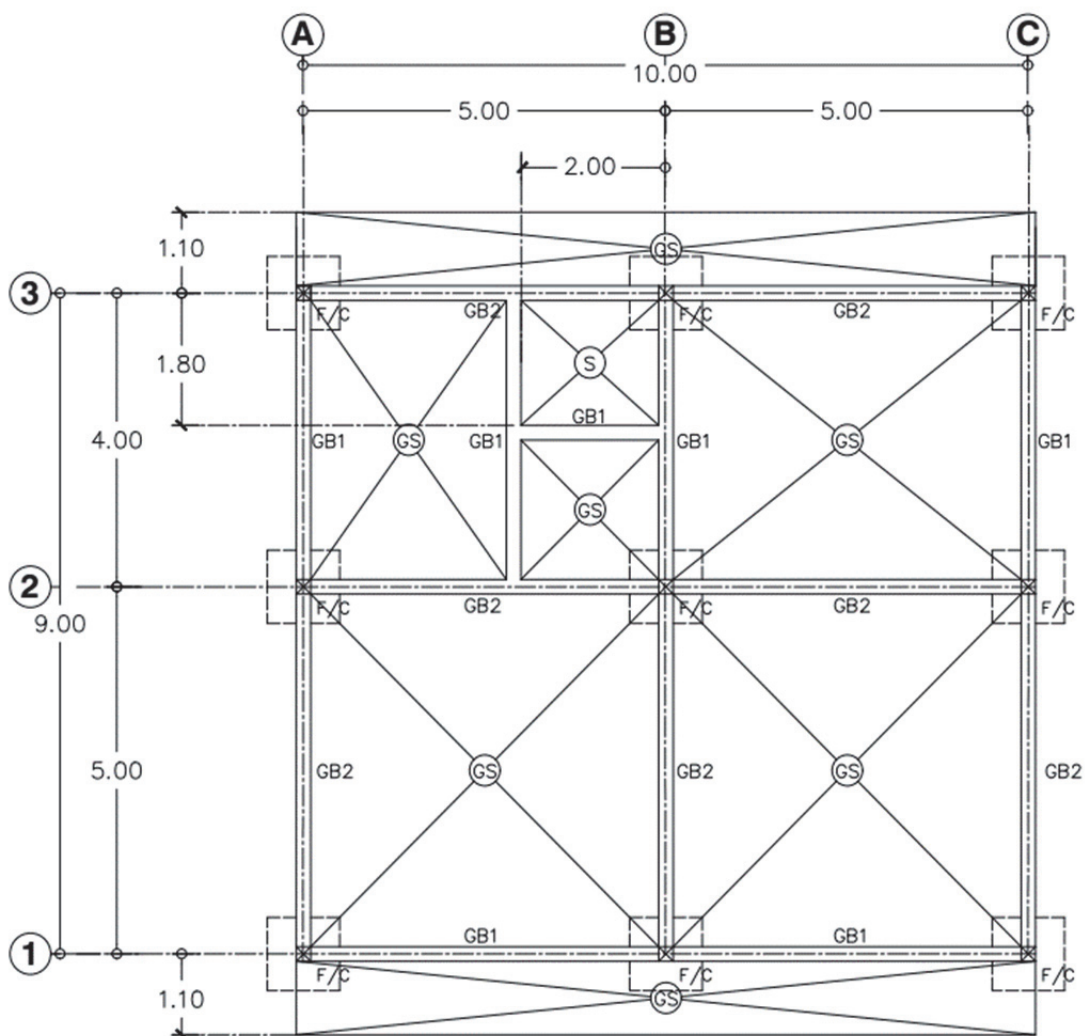
$$\begin{aligned}
 \text{ปริมาณเสาเข็มทั้งหมด} &= \text{จำนวนเสาเข็มต่อ 1 ฐานราก} \times \text{จำนวนฐานราก} \\
 &= 1 \times 15 \\
 &= 15 \text{ ตัน}
 \end{aligned}$$

ตอบ

แบบฝึกปฏิบัติที่ 1.1		บทที่ 1
ชื่อวิชา : การประมาณราคางานก่อสร้าง	รหัสวิชา : 20121-2004	สัปดาห์ที่ 1
ชื่อบท : การประมาณราคางานฐานราก		จำนวน 4 ชม.

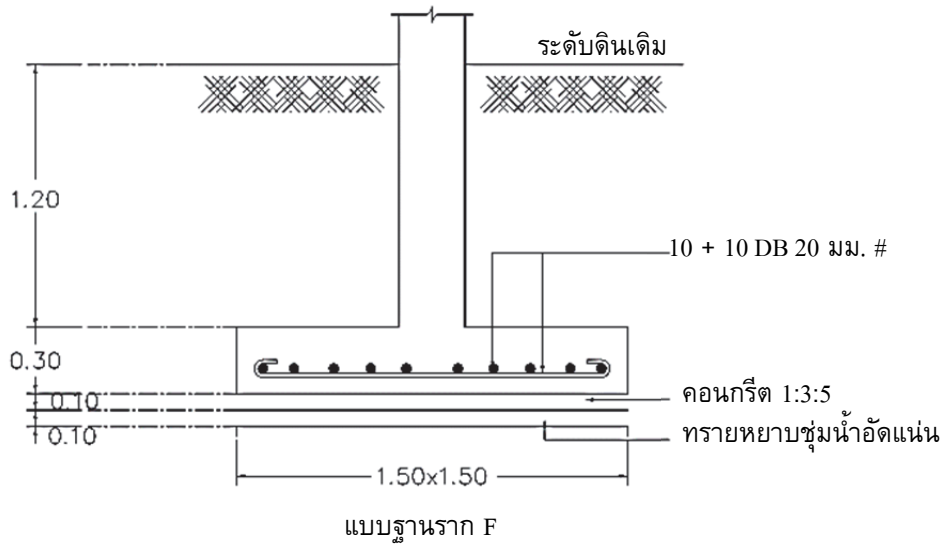
คำชี้แจง จงแสดงวิธีทำ

- จากรูปต่อไปนี้ กำหนดให้เสาตอม่อมีขนาด 0.25×0.25 ม. จงหาปริมาณขุดดินฐานรากและดินถมกลับคืนโดยวิธีการเผื่อเปอร์เซ็นต์

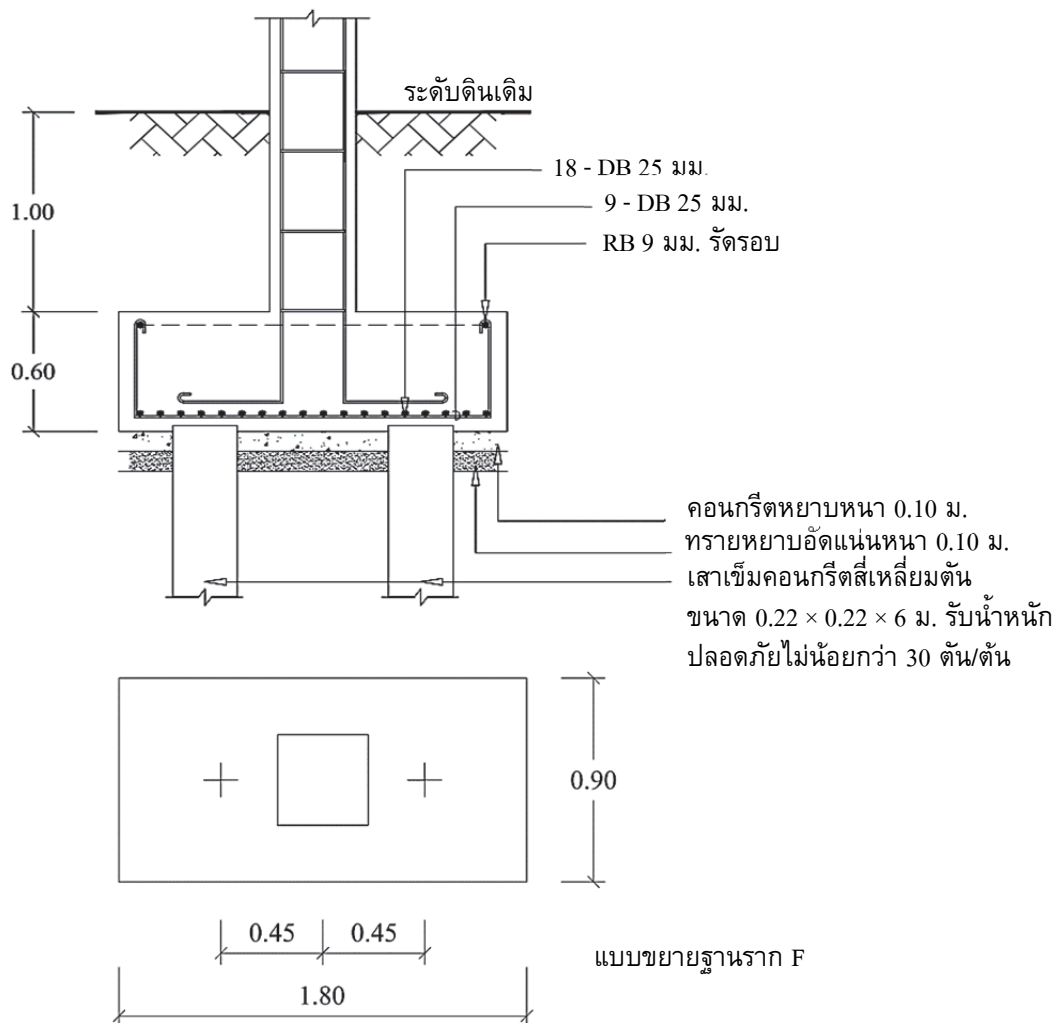

แปลนฐานราก คาน พื้น

16 การประมาณราคางานก่อสร้าง

2. จากรูปต่อไปนี้จะคำนวณหาปริมาณเสาเข็มทั้งหมดของงานฐานราก F จำนวน 15 ฐาน

แบบทดสอบหลังเรียน

บทที่ 1

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

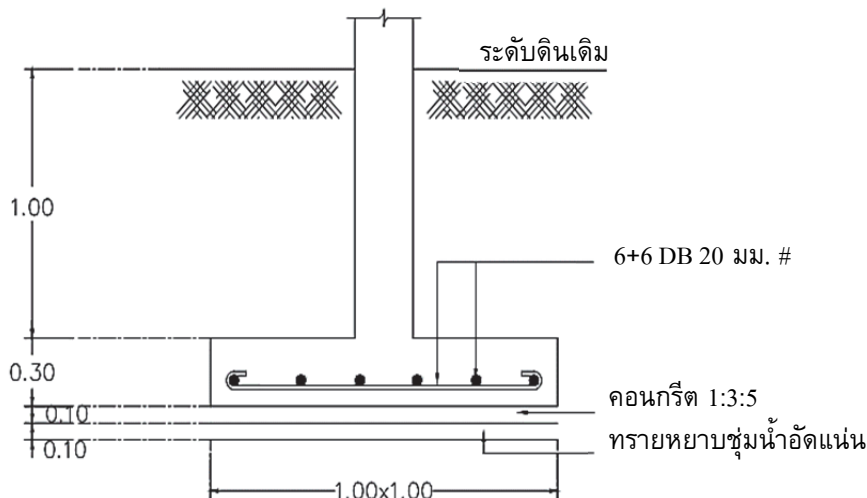
- ตามหลักเกณฑ์การคำนวณราคากลางงานก่อสร้างอาคารของกรมบัญชีกลาง กำหนดให้เพื่อปริมาณงานขุดดินที่เปอร์เซ็นต์

ก. 20	ข. 25
ค. 30	ง. 35
- การถมดินลูกรังด้วยเครื่องจักร ต้องเผื่อบดอัดตามหลักเกณฑ์ของกรมบัญชีกลางที่เปอร์เซ็นต์

ก. 30	ข. 40
ค. 50	ง. 60
- ต้องการขุดหลุมจำนวน 20 หลุมเพื่อก่อสร้างฐานรากขนาด กว้าง 2.00 ม. ยาว 2.50 ม. และมีความลึกจากระดับดินเดิมถึงระดับใต้ฐานราก 1.60 ม. คำนวณหาปริมาณดินขุดโดยวิธีการเผื่อเปอร์เซ็นต์ได้ทั้งหมดกี่ลูกบาศก์เมตร

ก. 158	ข. 185
ค. 205	ง. 208

จากรูปต่อไปนี้ กำหนดให้ฐานรากจำนวน 15 ฐาน เสาตอม่อมีขนาดหน้าตัด 0.20×0.20 ม. สูง 1.00 ม. จงตอบคำถามข้อ 4-5

4. คำนวณหาปริมาณงานดินขุดฐานรากโดยวิธีการเผื่อระยะได้ทั้งหมดที่ลูกบาศก์เมตร

ก. 80	ข. 85
ค. 90	ง. 95
5. คำนวณหาปริมาณวัสดุแทนที่ในหลุมขุดได้ทั้งหมดที่ลูกบาศก์เมตร

ก. 7.85	ข. 8.10
ค. 8.50	ง. 8.78
6. ขั้นตอนในการคำนวณหาปริมาณดินขุดงานฐานราก ต้องศึกษา ความกว้าง ความยาว และ ความลึกของฐานรากจากแบบก่อสร้างตามข้อใด

ก. รูปตัด	ข. แปลนฐานราก
ค. แบบขยายคาน	ง. แบบขยายฐานราก
7. ต้องการถมดินปรับพื้นที่ขนาดกว้าง 20 ม. ยาว 40 ม. สูง 1.20 ม. ด้วยเครื่องจักร ต้องใช้ ปริมาณดินลูกรังทั้งหมดที่ลูกบาศก์เมตร

ก. 960	ข. 1,344
ค. 1,430	ง. 1,536
8. ข้อใดแบ่งชนิดของเสาเข็มได้ถูกต้องที่สุด

ก. เสาเข็มสั้นและเสาเข็มยาว
ข. เสาเข็มสั้น เสาเข็มยาว และเสาเข็มเจาะ
ค. เสาเข็มสั้น เสาเข็มยาว และเสาเข็มคอนกรีตอัดแรง
ง. เสาเข็มสั้น เสาเข็มยาว เสาเข็มเจาะ และเสาเข็มคอนกรีตอัดแรง
9. วิธีการประมาณราคางานเสาเข็มงานฐานราก ข้อใดถูกต้องที่สุด

ก. จำนวนฐานราก $\times$ จำนวนเสาเข็ม $\times$ ราคาต่อต้น
ข. จำนวนฐานราก + จำนวนเสาเข็ม $\times$ ราคาต่อต้น
ค. จำนวนฐานราก $\times$ จำนวนเสาเข็ม $\times$ ราคาต่อเมตร
ง. จำนวนฐานราก + จำนวนเสาเข็ม $\times$ ราคาต่อเมตร

10. ฐานรากขนาด กว้าง 0.60 ม. ยาว 0.60 ม. หนา 0.50 ม. จำนวน 15 ฐาน ตอกเสาเข็ม 2 - I 0.25×0.25 ม. รับน้ำหนักปลอดภัย 35 ตัน/ต้น ต้องใช้เสาเข็มทั้งหมดกี่ต้น

ก. 15

ข. 20

ค. 25

ง. 30

การประมาณราคางานฐานราก

2

สาระการเรียนรู้

- 2.1 ชนิดของฐานราก
- 2.2 การอ่านสัญลักษณ์งานฐานราก
- 2.3 ขั้นตอนการประมาณราคางานฐานราก
- 2.4 การหาปริมาณวัสดุก่อสร้างงานฐานรากจุดประสงค์การสอน

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ วิธีการ การสำรวจหาปริมาณ การแยกรายการวัสดุงานฐานราก

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกชนิดของฐานรากได้
2. บอกสัญลักษณ์งานฐานรากได้
3. อธิบายขั้นตอนการประมาณราคางานฐานรากได้
4. คำนวณหาปริมาณวัสดุก่อสร้างงานฐานรากได้

สมรรถนะประจำบทเรียน

1. แสดงความรู้เกี่ยวกับหลักการและกระบวนการประมาณราคางานฐานราก
2. คำนวณหาปริมาณวัสดุและค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างงานฐานราก

บทนำ

ฐานราก (Footing) เป็นองค์อาคารที่อยู่ใต้ดิน ทำหน้าที่รับน้ำหนักของอาคารทั้งหมด ถ่ายลงสู่ดินหรือเสาเข็ม หากเปรียบเทียบกับร่างกายของมนุษย์ ฐานรากก็เปรียบเสมือนส่วนเท้าของมนุษย์ที่ทำหน้าที่รับน้ำหนักทั้งหมดของร่างกาย ทำให้ร่างกายทรงตัวอยู่ได้ ดังนั้นฐานรากจึงต้องมีความมั่นคงแข็งแรง จึงจะสามารถรับน้ำหนักของอาคารให้ทรงตัวอยู่ได้

2.1 ชนิดของฐานราก

ฐานรากแบ่งออกตามลักษณะได้ 2 ชนิดคือ

1. **ฐานรากตื้นหรือฐานรากแผ่ (Shallow Foundation)** หมายถึงฐานรากที่ไม่ใช้เสาเข็ม ฐานราก ใช้ตัวของฐานรากเองถ่ายน้ำหนักอาคารลงไปยังชั้นดินหรือหินที่รองรับ
2. **ฐานรากลึกหรือฐานรากเสาเข็ม (Piled Foundation)** หมายถึงฐานรากที่มีการตอกเสาเข็มเพื่อรับน้ำหนักของอาคารถ่ายลงฐานรากและถ่ายต่อไปยังเสาเข็ม

2.2 การอ่านสัญลักษณ์งานฐานราก

สัญลักษณ์งานฐานรากที่ระบุในแบบก่อสร้าง จะใช้สัญลักษณ์เป็นอักษร F แล้วตามด้วยตัวเลขอินดูอาร์บิก โดยทั่วไปแบบก่อสร้างอาคารแต่ละหลังอาจมีขนาดและการใช้วัสดุของงานฐานรากแตกต่างกัน หากมีฐานรากขนาดเดียวจะใช้สัญลักษณ์ F เพียงตัวเดียว แต่หากฐานรากมีขนาดหรือการใช้วัสดุที่แตกต่างกันจะใช้สัญลักษณ์ F แล้วตามด้วยตัวเลขกำกับ เช่น F1, F2 เป็นต้น

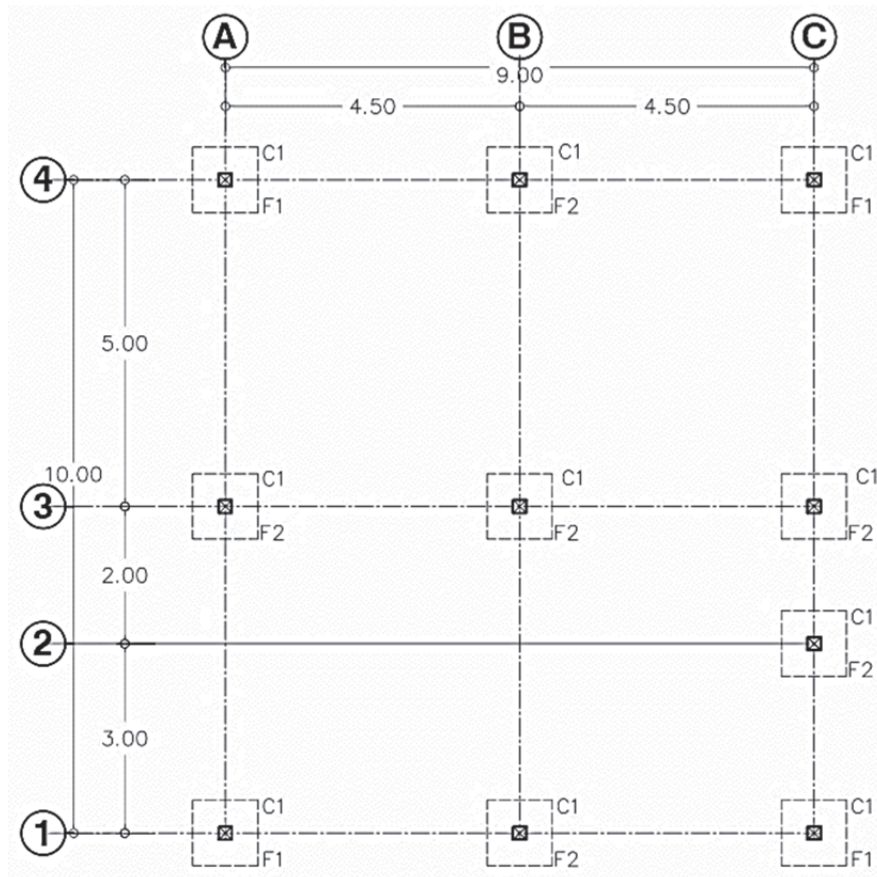
2.3 ขั้นตอนการประมาณราคางานฐานราก

การประมาณราคางานฐานรากมีขั้นตอนที่ผู้ประมาณราคาจะต้องทราบดังต่อไปนี้

2.3.1 หาจำนวนฐานรากโดยการนับจำนวนฐานรากแต่ละสัญลักษณ์จากแบบแปลนฐานราก

จำนวนฐานรากเป็นข้อมูลที่สำคัญในการประมาณราคางานฐานราก เนื่องจากผู้ประมาณราคาจะต้องนำจำนวนฐานรากมาคำนวณหาจำนวนวัสดุทั้งหมดที่ใช้ในการก่อสร้างงานฐานราก

การหาจำนวนฐานรากทำได้โดยการนับจำนวนฐานรากจากแบบแปลนฐานราก ดังตัวอย่างในรูปที่ 2.1

รูปที่ 2.1 แปลนฐานราก

จากรูปที่ 2.1 นับจำนวนฐานรากแบบ F1 ได้จำนวน 4 ฐานและนับฐานรากแบบ F2 ได้จำนวน 6 ฐาน

2.3.2 แยกรายการวัสดุงานฐานรากทั้งหมดจากแบบขยายฐานราก

ซึ่งส่วนประกอบของรายการวัสดุงานฐานรากมีดังนี้

1. วัสดุรองกันหลุม (หน่วยเป็นลูกบาศก์เมตร, ลบ.ม. หรือ ม.³)
2. คอนกรีตหยาบ (หน่วยเป็นลูกบาศก์เมตร, ลบ.ม. หรือ ม.³)

3. ไม้คร่าวยึดไม้แบบ (หน่วยเป็นลูกบาศก์ฟุต, ลบ.ฟ. หรือ ฟ³)
4. ตะปู (หน่วยเป็นกิโลกรัม, กก.)
5. เหล็กเสริมคอนกรีต (หน่วยเป็นเมตร, ม.)
6. ลวดผูกเหล็ก (หน่วยเป็นกิโลกรัม, กก.)

2.4 การหาปริมาณวัสดุก่อสร้างงานฐานราก

การประมาณราคางานฐานราก มีวิธีการหาปริมาณวัสดุก่อสร้างดังต่อไปนี้

1. ทราหยาบรองกันหลุม

ทราหยาบเป็นวัสดุที่ใช้เพื่อปรับระดับผิวพื้นที่กันหลุมให้เรียบ เพื่อความสะดวกเรียบร้อยในการทำงาน โดยทั่วไปใช้ความหนาประมาณ 5 ซม. และมีการเผื่อบดอัดแน่นตามหลักเกณฑ์กรมบัญชีกลาง 25 เปอร์เซ็นต์ มีวิธีการหาปริมาณวัสดุดังนี้

$$\text{ปริมาณทราหยาบรองกันหลุม} = \text{ความกว้าง} \times \text{ความยาว} \times \text{ความหนา} \times \text{จำนวนฐานราก}$$

2. งานคอนกรีตรองใต้ฐานราก (คอนกรีต 1 : 3 : 5)

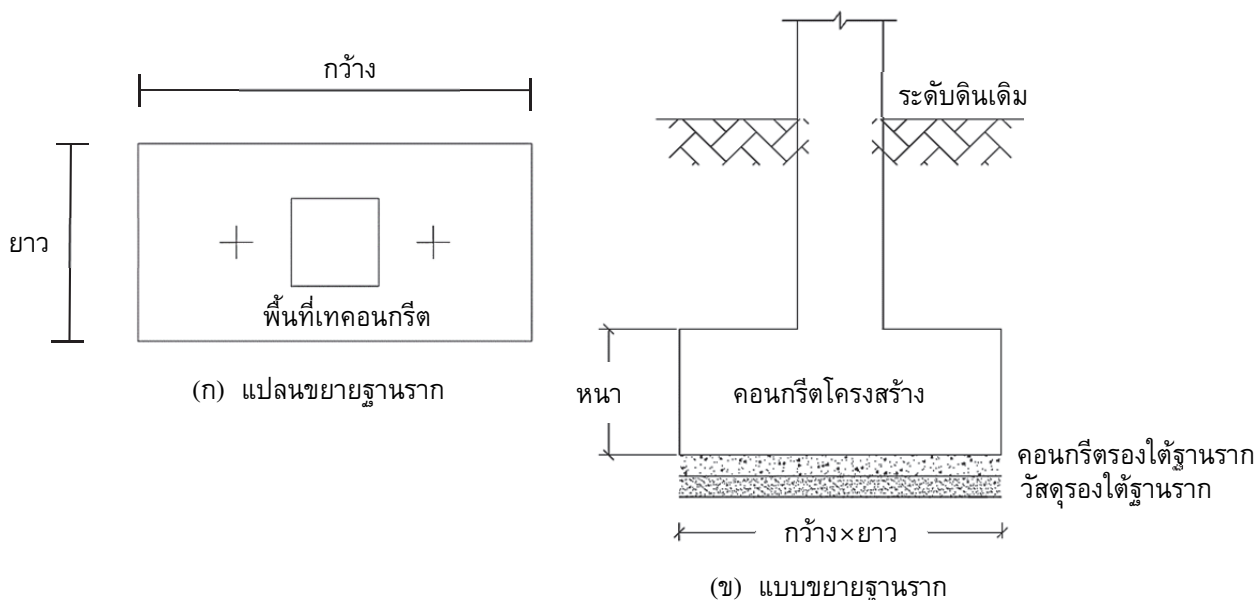
คอนกรีตรองใต้ฐานราก หรือคอนกรีตหยาบ เป็นคอนกรีตที่มีอัตราส่วนผสม 1 : 3 : 5 การคำนวณปริมาณคอนกรีตรองใต้ฐานราก ให้คำนวณคอนกรีตของฐานรากตามขนาดเนื้อที่ได้ฐานรากแต่ละขนาดคูณด้วยความหนาของคอนกรีตใต้ฐานราก แล้วคูณด้วยจำนวนของฐานรากแต่ละขนาด จะได้ผลลัพธ์เป็น ม.³ มีวิธีการคำนวณดังนี้

$$\text{ปริมาณคอนกรีตรองใต้ฐานราก} = \text{พื้นที่ของแปลนขยายฐานราก} \times \text{ความหนา} \times \text{จำนวนฐานราก}$$

3. คอนกรีตโครงสร้าง

คอนกรีตโครงสร้างเป็นคอนกรีตที่มีอัตราส่วนผสม 1 : 2 : 4 การคำนวณปริมาณคอนกรีตฐานราก ให้คำนวณคอนกรีตตามขนาดของฐานรากแต่ละขนาดคือ ความกว้างคูณความยาว แล้วคูณด้วยความหนาของฐานราก จะได้ผลลัพธ์เป็น ม.³ เมื่อรวมปริมาณคอนกรีตฐานรากทุกขนาดแล้ว ก็จะได้ปริมาณคอนกรีตฐานรวมทั้งหมดเป็นจำนวน ม.³ มีวิธีการคำนวณดังนี้

$$\text{ปริมาณคอนกรีตฐานราก} = \text{พื้นที่ของแปลนขยายฐานราก} \times \text{ความหนา} \times \text{จำนวนฐานราก}$$

รูปที่ 2.2 ตัวอย่างรูปแบบในการหาปริมาณคอนกรีตฐานราก

4. แบบหล่อคอนกรีต

แบบหล่อคอนกรีต หรือที่นิยมเรียกว่า “ไม้แบบ” ทำหน้าที่กำหนดรูปร่างของคอนกรีตให้เป็นไปตามรูปทรงที่ต้องการ ไม้ที่นำมาใช้เป็นแบบหล่อคอนกรีตโดยทั่วไปเป็นไม้เนื้ออ่อน เนื่องจากมีความสะดวกและรวดเร็วในการปฏิบัติงาน การประมาณราคางานแบบหล่อคอนกรีต หรือไม้แบบ มีหลักเกณฑ์ดังนี้

4.1 การคำนวณหาปริมาณเนื้อที่ไม้แบบ หมายถึงการคำนวณหาเนื้อที่ไม้แบบที่รองรับหรือห่อหุ้มคอนกรีตที่จะหล่อเป็นงานโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กทั้งหมด ตั้งแต่ฐานราก ตอม่อ เสา คาน และพื้น เป็นต้น ซึ่งเมื่อรวมปริมาณเนื้อที่ไม้แบบทั้งหมดแล้ว ได้ปริมาณงานไม้แบบเป็นจำนวน ตารางเมตร (ม.²)

4.2 การลดปริมาณไม้แบบหล่อคอนกรีต เนื่องจากใช้งานได้หลายครั้ง

- อาคารชั้นเดียว   ลด 20 เปอร์เซ็นต์ ใช้ 80 เปอร์เซ็นต์
- อาคาร 2 ชั้น   ลด 30 เปอร์เซ็นต์ ใช้ 70 เปอร์เซ็นต์
- อาคาร 3 ชั้น   ลด 40 เปอร์เซ็นต์ ใช้ 60 เปอร์เซ็นต์
- อาคาร 4 ชั้นขึ้นไป ลด 50 เปอร์เซ็นต์ ใช้ 50 เปอร์เซ็นต์

จากหลักเกณฑ์การลดปริมาณไม้แบบหล่อคอนกรีตดังกล่าว นำมาคำนวณเป็นตัวคูณลดปริมาณไม้แบบ เพื่อความสะดวกในการประมาณราคางานไม้แบบ ได้ดังนี้

- อาคารชั้นเดียว   ตัวคูณลดปริมาณไม้แบบ = 0.80
- อาคาร 2 ชั้น   ตัวคูณลดปริมาณไม้แบบ = 0.70
- อาคาร 3 ชั้น   ตัวคูณลดปริมาณไม้แบบ = 0.60
- อาคาร 4 ชั้น   ตัวคูณลดปริมาณไม้แบบ = 0.50

4.3 การคำนวณหาเนื้อที่ไม้แบบ

การคำนวณหาเนื้อที่ไม้แบบ เป็นการคำนวณหาพื้นที่ของไม้แบบที่ใช้ในการก่อสร้าง เพื่อนำไปคำนวณหาค่าแรงและปริมาณตะปูที่ใช้ในการประกอบไม้แบบ มีวิธีการคำนวณดังนี้

$$\text{เนื้อที่ไม้แบบทั้งหมด} = \text{พื้นที่ของการใช้ไม้แบบทั้งหมด (ตร.ม.)}$$

4.4 การคำนวณหาปริมาณวัสดุงานไม้แบบ

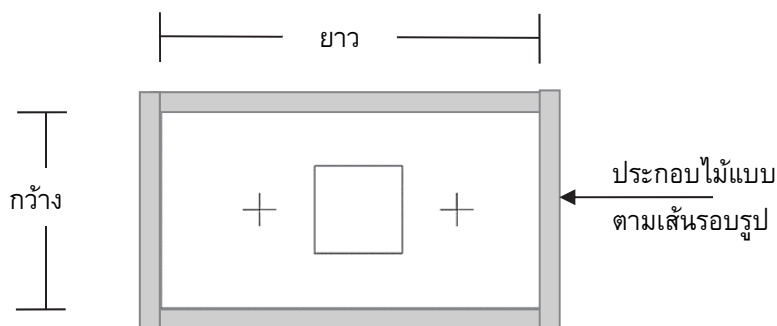
การคำนวณหาปริมาณวัสดุงานไม้แบบ สามารถคำนวณได้จากเนื้อที่ไม้แบบที่ใช้ในการก่อสร้างทั้งหมด โดยลดปริมาณไม้แบบตามจำนวนชั้นของอาคาร เนื่องจากสามารถหมุนเวียนใช้ได้หลายครั้ง มีวิธีการคำนวณดังนี้

$$\text{ปริมาณวัสดุไม้แบบ} = \text{เนื้อที่ไม้แบบทั้งหมด} \times \text{ตัวคูณลดปริมาณไม้แบบ}$$

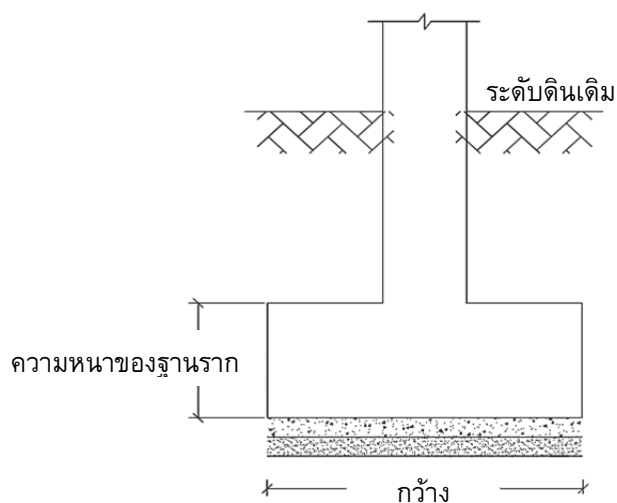
4.5 การหาปริมาณวัสดุงานไม้แบบฐานราก

การหาปริมาณวัสดุงานไม้แบบฐานราก สามารถพิจารณาจากลักษณะรูปทรงของฐานราก ซึ่งไม้แบบจะประกอบบริเวณด้านข้างตามความหนาของฐานรากโดยรอบ มีวิธีการคำนวณโดยเริ่มจากการนับจำนวนฐานรากจากแบบแปลนฐานราก จากนั้นแยกรายการไม้แบบจากแบบขยายฐานราก มีรายละเอียดดังนี้

$$\begin{aligned} \text{เนื้อที่ไม้แบบฐานรากทั้งหมด} &= (\text{เส้นรอบรูปของแปลนขยายฐานราก}) \times \text{ความหนาของฐานราก} \\ &\quad \times \text{จำนวนฐานราก} \\ \text{ปริมาณวัสดุงานไม้แบบฐานราก} &= \text{เนื้อที่ไม้แบบฐานรากทั้งหมด} \times \text{ตัวคูณลดปริมาณไม้แบบ} \end{aligned}$$

(ก) แปลนขยายฐานราก

(ข) แบบขยายฐานราก

รูปที่ 2.3 รูปแบบตัวอย่างในการหาปริมาณไม้แบบฐานราก

5. ไม้คร่าวสำหรับยึดไม้แบบ

ตามหลักเกณฑ์ของกรมบัญชีกลาง กำหนดให้คำนวณหาปริมาณไม้คร่าวสำหรับยึดไม้แบบ โดยเฉลี่ยประมาณ 30 เปอร์เซนต์ของเนื้อที่ไม้แบบ ซึ่งปรับลดปริมาณแล้วจะได้ผลลัพธ์ ปริมาณไม้คร่าวสำหรับยึดไม้แบบเป็น ลูกบาศก์ฟุต (ฟ.³) มีวิธีการหาปริมาณวัสดุดังนี้

$$\text{ไม้คร่าวสำหรับยึดไม้แบบ} = \text{เนื้อที่ไม้แบบทั้งหมด} \times \text{ตัวคูณลดปริมาณไม้แบบ} \times 0.30$$

6. ตะปู

ตะปูเป็นวัสดุที่ใช้สำหรับประกอบไม้แบบ การหาปริมาณตะปู สามารถคำนวณหาได้ หลังจากการหาเนื้อที่ไม้แบบเรียบร้อยแล้ว ตามหลักเกณฑ์ของกรมบัญชีกลาง กำหนดให้โดย ปริมาณเนื้อที่ของไม้แบบ 1 ตารางเมตรใช้ตะปู 0.25 กิโลกรัม มีวิธีการหาปริมาณวัสดุดังนี้

$$\text{ปริมาณตะปู} = \text{เนื้อที่ไม้แบบทั้งหมด} \times 0.25$$

7. เหล็กเสริมคอนกรีต

7.1 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคำนวณหาปริมาณเหล็กเสริมคอนกรีต

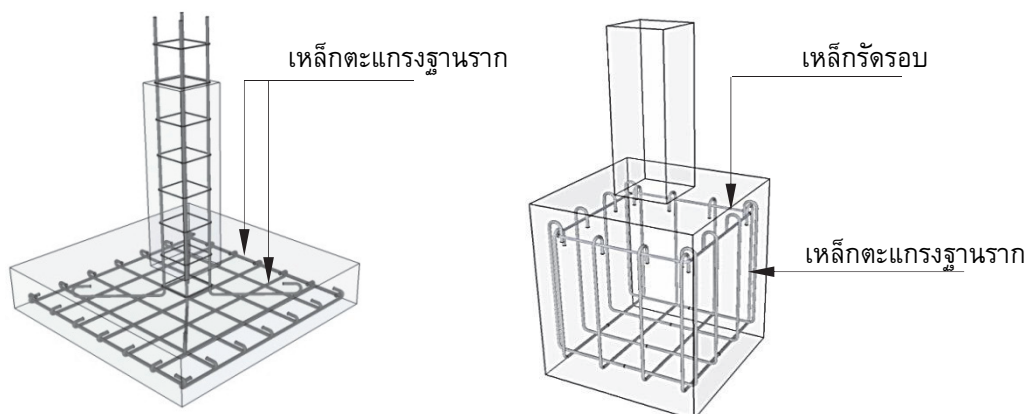
“กรมบัญชีกลาง” ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคำนวณหาปริมาณเหล็กเสริมคอนกรีตดังต่อไปนี้

(1) การคำนวณหาปริมาณเหล็กเสริมคอนกรีต ให้คำนวณตามที่กำหนดในแบบแปลนตามขนาดและความยาวของเหล็กเสริม โดยคิดตามความกว้างหรือความยาวของโครงสร้างนั้นๆ ในแนวท่อนตรงโดยไม่ต้องหักผิวของคอนกรีตที่ห่อหุ้ม และไม่ต้องเผื่อความยาวในการทาบต่อ งอปลาย หรือตัดคอดมั่ว

(2) เมื่อคำนวณได้ปริมาณเหล็กเสริมทุกขนาดของงานโครงสร้างทั้งหมด (ซึ่งมีความยาวเป็นเมตร) ให้เผื่อการทาบต่อ งอปลาย ตัดคอดมั่ว และการเสียเศษ ตามเปอร์เซ็นต์การเผื่อเหล็กแต่ละขนาด จากนั้นให้คำนวณหาน้ำหนักของเหล็กเสริมเป็น กิโลกรัม หรือเมตรกตัน (เกณฑ์การเผื่อปริมาณของเหล็กเสริมคอนกรีต ดังแสดงในภาคผนวก ก.)

7.2 รูปแบบการเสริมเหล็กเหล็กเสริมคอนกรีตฐานราก

เหล็กเสริมคอนกรีตฐานราก ประกอบด้วย เหล็กตะแกรงเสริมโครงสร้างและเหล็กรัดรอบเหล็กตะแกรงฐานราก (ถ้ามี) เป็นเหล็กที่ใช้ยึดประกอบปลายเหล็กตะแกรงฐานรากไม่ให้ล้มเอียงไปทางใดทางหนึ่ง ซึ่งมีรูปแบบดังในรูปที่ 2.4

รูปที่ 2.4 เหล็กเสริมคอนกรีตฐานราก

7.3 วิธีการหาปริมาณเหล็กเสริมคอนกรีตงานฐานราก

การหาปริมาณเหล็กเสริมคอนกรีตงานฐานราก ให้คำนวณเหล็กเสริมตามขนาดและตามความกว้าง ยาว ของฐานราก คูณด้วยจำนวนท่อนตามแบบแปลน แล้วรวมด้วยความยาวทั้งหมดเป็น เมตร มีวิธีการหาปริมาณวัสดุดังนี้

ปริมาณเหล็กเสริมคอนกรีตฐานราก = ความยาวต่อท่อน × จำนวนท่อน × จำนวนฐานราก

หมายเหตุ : ความยาวต่อท่อน = ความกว้างหรือความยาวจากแปลนขยายฐานราก

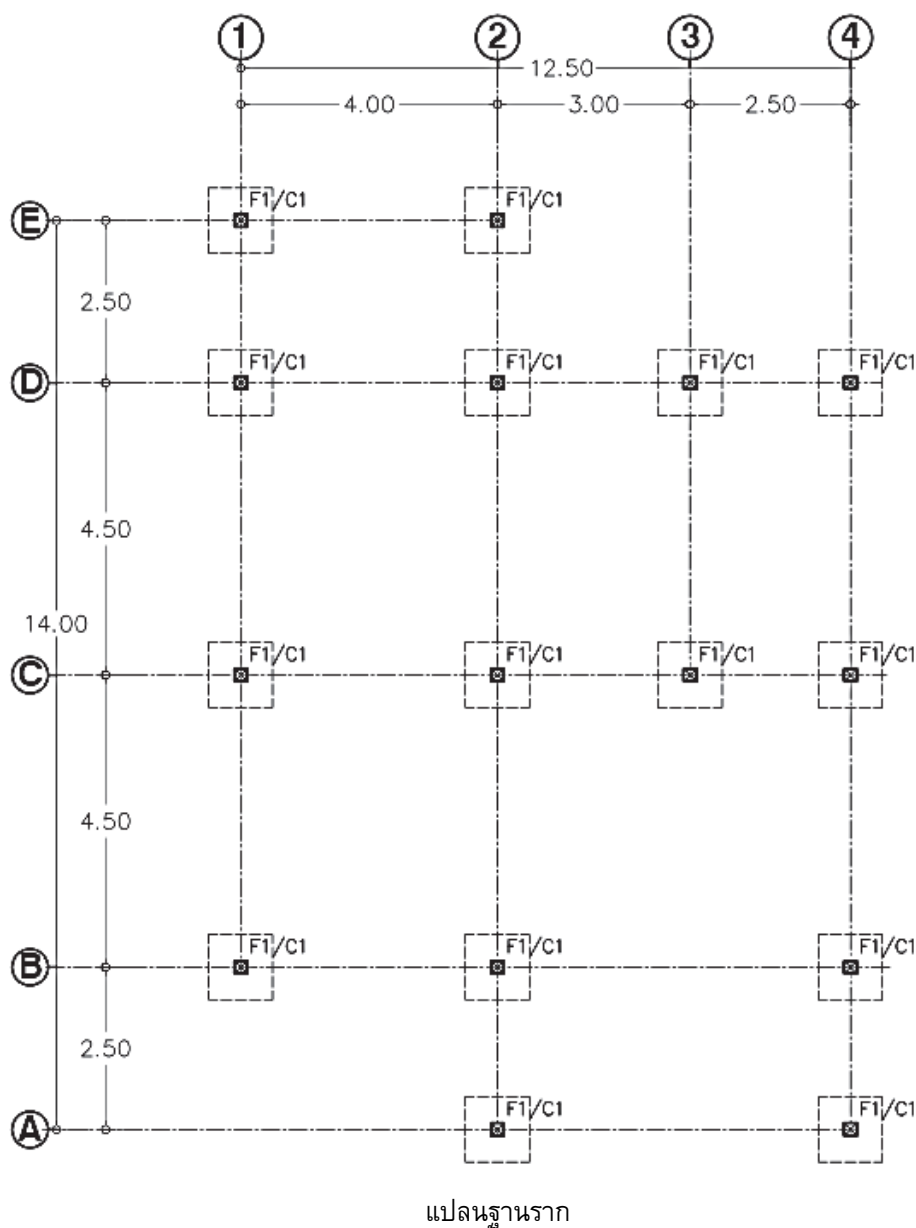
$$\text{จำนวนท่อน} = \left(\frac{\text{ความกว้างฐานราก}}{\text{ระยะห่างของเหล็ก}} + 1 \right) + \left(\frac{\text{ความยาวฐานราก}}{\text{ระยะห่างของเหล็ก}} + 1 \right)$$

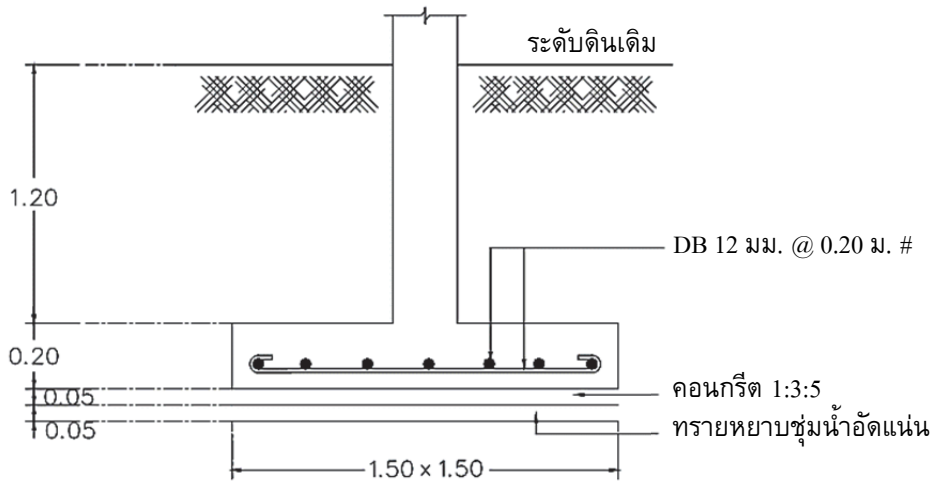
8. ลวดผูกเหล็ก

ลวดผูกเหล็กทำหน้าที่ยึดเหล็กเสริมคอนกรีตไม่ให้แยกออกจากกัน ปริมาณที่ใช้ ขึ้นอยู่กับปริมาณเหล็กเสริมคอนกรีตตามหลักเกณฑ์ของกรมบัญชีกำหนดให้ใช้ ลวดผูกเหล็กจำนวน 30 กิโลกรัมต่อเหล็กเสริมคอนกรีต 1 เมตรกตัน มีวิธีการหาปริมาณวัสดุดังนี้

$$\text{ปริมาณลวดผูกเหล็ก} = \text{น้ำหนักเหล็กเสริมคอนกรีต (กก.)} \times 0.03$$

ตัวอย่างที่ 2.1 จากรูปต่อไปนี้ จงแยกรายการวัสดุก่อสร้างงานฐานราก F1 ของบ้านพักอาศัย 2 ชั้น

แบบขยายฐานราก F1

วิธีทำ

1. จำนวนฐานราก

$$\text{จำนวนฐานราก F1 ทั้งหมด} = 15 \text{ ฐาน}$$

2. ทรายหยาบรองกันหลุม

$$\begin{aligned} \text{ปริมาณทรายหยาบรองกันหลุม} &= \text{ความกว้าง} \times \text{ความยาว} \times \text{ความหนา} \times \text{จำนวน} \\ &= 1.50 \times 1.50 \times 0.05 \times 15 \\ &= 1.69 \text{ ลบ.ม.} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{เผื่ออัดแน่น 25 เปอร์เซ็นต์} &= 169 \times 1.25 \\ &= 2.11 \text{ ลบ.ม.} \end{aligned}$$

ตอบ

3. คอนกรีตหยาบ

$$\begin{aligned} \text{ปริมาณคอนกรีตหยาบ} &= \text{ความกว้าง} \times \text{ความยาว} \times \text{ความหนา} \times \text{จำนวน} \\ &= 1.50 \times 1.50 \times 0.05 \times 15 \\ &= 1.69 \text{ ลบ.ม.} \end{aligned}$$

ตอบ

4. คอนกรีตโครงสร้าง

$$\begin{aligned} \text{ปริมาณคอนกรีตโครงสร้าง} &= \text{ความกว้าง} \times \text{ความยาว} \times \text{ความหนา} \times \text{จำนวน} \\ &= 1.50 \times 1.50 \times 0.20 \times 15 \\ &= 6.75 \text{ ลบ.ม.} \end{aligned}$$

ตอบ

5. ไม้แบบ

5.1 เนื้อที่ไม้แบบ

$$\begin{aligned}\text{เนื้อที่ไม้แบบฐานรากทั้งหมด} &= (\text{เส้นรอบรูปของแปลนขยายฐานราก}) \times \text{ความหนา} \\ &\quad \times \text{จำนวนฐานราก} \\ &= (1.50 + 1.50 \times 2) \times 0.20 \times 15 \\ &= 18 \text{ ตร.ม.} \quad \text{ตอบ}\end{aligned}$$

5.2 ปริมาณวัสดุงานไม้แบบ

$$\begin{aligned}\text{ปริมาณวัสดุงานไม้แบบฐานราก} &= \text{เนื้อที่ไม้แบบฐานรากทั้งหมด} \times \text{ตัวคูณลดปริมาณไม้แบบ} \\ &= 18 \times 0.70 \\ &= 12.60 \text{ ตร.ม.} \quad \text{ตอบ}\end{aligned}$$

6. ไม้คร่าวสำหรับยึดไม้แบบ

$$\begin{aligned}\text{ปริมาณไม้คร่าวสำหรับยึดไม้แบบ} &= \text{เนื้อที่ไม้แบบฐานรากทั้งหมด} \times \text{ตัวคูณลดปริมาณไม้แบบ} \\ &\quad \times 0.30 \\ &= 18 \times 0.70 \times 0.30 \\ &= 3.78 \text{ ลบ.ฟ.} \quad \text{ตอบ}\end{aligned}$$

7. ตะปู

$$\begin{aligned}\text{ปริมาณตะปู} &= \text{เนื้อที่ไม้แบบฐานรากทั้งหมด} \times 0.25 \\ &= 18 \times 0.25 \\ &= 4.50 \text{ กก.} \quad \text{ตอบ}\end{aligned}$$

8. เหล็กเสริมคอนกรีต

- เหล็ก DB 12 มม. @ 0.20 ม.

$$\begin{aligned}\text{ความยาวต่อท่อน} &= 1.50 \text{ ม. (เท่ากับทั้งด้านกว้างและด้านยาวของฐานราก)} \\ \text{จำนวนท่อน} &= \left(\frac{\text{ความกว้างฐานราก}}{\text{ระยะห่างของเหล็ก}} + 1 \right) + \left(\frac{\text{ความยาวฐานราก}}{\text{ระยะห่างของเหล็ก}} + 1 \right) \\ &= \left(\frac{1.50}{0.20} + 1 \right) + \left(\frac{1.50}{0.20} + 1 \right) \\ &= (7.5 + 1) + (7.5 + 1)\end{aligned}$$

หนังสือ **การประมาณราคางานก่อสร้าง รหัสวิชา 20121-2004** เล่มนี้ เรียบเรียงขึ้นตรงตามจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชาและคำอธิบายรายวิชา ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาโยธา ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยยึดแนวทางตามหลักเกณฑ์การประมาณราคางานก่อสร้างของกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง เหมาะสำหรับ นักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไป เนื้อหาภายในเล่มประกอบด้วย การประมาณราคางานดินและงานเสาเข็ม งานฐานราก งานเสา งานคาน งานพื้น งานบันได งานหลังคา งานสถาปัตยกรรม งานระบบไฟฟ้า งานระบบ สุขาภิบาล และการจัดทำบัญชีรายการวัสดุและราคา โดยเน้นตัวอย่างการคำนวณหาปริมาณวัสดุก่อสร้างของแต่ละหมวดงานที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น อีกทั้งยังมีแบบฝึกปฏิบัติประจำสัปดาห์ และแบบทดสอบ ท้ายบทเรียนทุกบท เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีทักษะการปฏิบัติงาน

ประวัติผู้เขียน

กรุณาพร รัตนภูผา

การศึกษา

- ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.ม. โยธา) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส. โยธา) วิทยาลัยเทคนิคดุสิต
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส. ก่อสร้าง) วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช. ก่อสร้าง) วิทยาลัยเทคนิคปราจีนบุรี

การทำงาน

- ปัจจุบันรับราชการตำแหน่งครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
- 2540-2544 รับราชการตำแหน่งอาจารย์ 1 ระดับ 3 วิทยาลัยเทคนิคสระบุรี

หนังสือ	☒ 1 สัปดาห์	จำนวน	409 หน้า
	☐ 2 สัปดาห์	จำนวน	หน้า
	☐ 4 สัปดาห์	จำนวน	หน้า
กระดาษ	☒ ปอนด์		
ความหนา	กระดาษปก	230	แกรม
	กระดาษเนื้อใน	70	แกรม

www.se-ed.com

sbc.fans

ISBN 978-616-08-4289-6

135 บาท

คู่มือเรียน - สอบ/อาชีวศึกษา-
สาขาวิชาโยธา